

שנשאתי חן בעיניו הבדולחות ומקבל אותי בפנים שוחקות ובאהבה וחיבה יתירה. ואציעה לפניכם הענין. במסכת סנהדרין דף ה' ע"א איתא דמי שבא לדון ולהורות צריך ליטול רשות ממי שגדול הימנו שיסמוך אותו, לדון ולהורות. ומבואר שם בגמרא דר' חייא נטל רשות מרבי שהסמך אותו יורה יורה, ידין ידין וכו', ולהלן שם בגמרא (ה' ע"ב) אי גמיר רשותא למה לי, פירוש אם למד ויודע להורות למה צריך הוא ליטול רשות, ומתרץ הגמ' משום מעשה שה' דתניא פעם אחת הלך רבי למקום אחד וראה בני אדם שמגבלין עיסותיהם בטומאה וכו' אמרו לו תלמיד אחד בא לכאן והורה לנו מי בצעים אין מכשירים, והוא מי ביצים דרש להו, ואינהו סבור מי בצעים קאמר. [שהיו טועים בדברי התלמיד שאמר מי ביצים שהם מי פירות אין מכשירים לקבל טומאה, וסברו שאמר מי בצעים שהם מי אגם אין מכשירים].

ופירש"י ד"ה נוטל רשות מרבו, וכי יהיב ליה רביה רשותא מידק דייק ביה שיהא לשונו פתוח, ולא יטעו השומעים את דבריו, ע"כ. הרי מזה כי הרב המסמך את תלמידו לדון ולהורות, מדקדק לראות אם לשונו ברור ומובן לכל ורק בכי האי גוונא ינתן לו רשות לדון ולהורות.

ולכאורה יש לתמוה עפ"י זה דבמסכת מגילה דף כ"ד ע"ב בהא דתניא אין מורידין לפני התיבה לא אנשי בית שאן ולא אנשי בית חיפה וכו' מפני שקורין לאלפין עינין ולעינין אלפין, איתא התם א"ל ר' חייא לר' שמעון בר רבי אלמלי לוי אתה פסול אתה מן הדוכן משום דעבי קלך [שקולך עבה והלויים נפסלים בקול עבה] אתא אמר ליה לאבוה [ר"ש בר רבי סיפר לאביו רבינו הקדוש את דברי ר' חייא] א"ל [רבי] זיל אימא ליה [לר' חייא] כשאתה מגיע אצל [ישעיה ח' י"ז] וחכיתי לד' לא נמצאת מחרף ומגדף [שהיה ר' חייא קורא לחית"ן היה"ן ונראה כאומר "והכיתי" במקום לומר "וחיכיתי"].

והקשיתי להגר"ח דא"כ שר' חייא היה קורא לחית"ן היה"ן א"כ לא היה לשונו ברור, וכיצד נתן לו רבי רשות להורות ולדון, והרי אמרינן בסנהדרין שכל תכלית נטילת רשות הוא, שיבדקנו רבו אם יכול להוציא את התיבות ברורים מתוך פיו שלא יטעו בו השומעים.

ואמרת לפני הגאון רבי חיים לתרץ הקושיא הנ"ל, עפ"י מה שהביא בספר דברי

ומדי דברי, לא אמנע מלהוסיף עוד אשר שמעתי מהנ"ל, ששאל פעם את אביו רבי חיים שליט"א, אבא! איך אתה מסוגל לקבל כל יום קהל גדול ועצום כזה בליעה"ר [כידוע ומפורסם, וכאשר עיני ראו בכל פעם שבאתי לבית רבי חיים, ממתין תור ארוך של המון אנשים ברחוב שליד ביתו להכנס פנימה לקבל ברכות צדיק ולמלך בעצתו, ותור זה נמשך מאז הבוקר השכם כאשר הוא בא לתפילת וותיקין בביהכנ"ס לדרמן שליד ביתו, ורבים עומדים בתור וצובאים על פתחו ועד שעות הערב המאוחרות, וכל אחד ואחד נכנס ומקבל ברכתו].

והשיבו הגאון שליט"א הרי משנה מפורשת באבות (פ"ט מט"ו) והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות. מתשובתו הפשוטה והתמימה אתה יכול להבין כי אצלו הדבר ברור שאם נתחייבנו מפי חז"ל הוי מקבל את כל האדם בשמחה א"כ אין כאן שום שאלה או תמיהה איך יתכן לקבל המון רב של אנשים. והדבר פשוט שאם מחוייבים לקיים דברי חז"ל אפשר לקיימן כפשוטן.

ואכן ראה ראינו עד כמה מגעת יראתו הקודמת לחכמתו וזהירותו הגדולה, כי הנה זה דרכו בקודש בכל יום מביאים לפניו המון שאלות בכתב והוא עונה עליהם בכתב בקצרה. ובדרך כלל הוא עונה על כל המכתבים בו ביום שמתקבלים אצלו. ולמרות שמביאים לפניו בכל יום אמתחת גדולה מלאה מכתבים, הוא נזהר מאד לסדר את התשובות עפ"י סדר חשיבות השואלים. דהיינו כהנים תחלה ואח"כ לויים ואח"כ ישראלים, לקיים וקדשתו (ויקרא כ"א ח') בכהן, ולהקדים את החשוב קודם (כמובן אם נכתב בהשאלה שהוא כהן וכו'), וגם זה ממדת טובת עין של הגאון שליט"א וזהירותו הגדולה בכבוד הבריות, לקיים דברי חז"ל בכל דקדוקיהן בכל אופן ואופן.

ט.

בנדון מאמר מהירושלמי המובא בדברי אליהו ולא נמצא כזאת בשום מקום

אציג פה מה שעבר ביני ובין הגר"ח שליט"א בעת ביקורי הראשון אצלו לפני כשלשים שנים (בשנת תשמ"ד), ואברך את ד' אשר מאז באתי לפניו דבקתי בו ומפעם לפעם הנני זוכה לנסוע אליו ולהתבשם מאור תורתו וגאונותו העצומה, וב"ה

וא"כ לפי דברי התוספות יש לישב גם מה שהקשיתי, סח לי הגר"ח, שהרי ר' חייא היה יכול לומר ח"ת כשהיה מטריח עצמו ומתכוון, ובוודאי כשנתן לו רבי רשות לדון ולהורות דקדק עליו וראה שהוא מטריח עצמו לומר התיבות כהוגן, ואין לחוש שיטעו.

י.

עוסק בתורה כשהוא מתנמנם

ומענין לענין אספרה לאחי את אשר ראו עיני ושמעו אזני אצל גאון ישראל רבי חיים שליט"א בהיותי משובתי שבת בבני ברק, נכנסתי אל הקודש פנימה לבית הגאון שליט"א בצוותא חדא עם בני הבחור המצויין אליהו יעקב נ"י וחתני היקר הרב ר' אברהם יאקאב נ"י. כשנכנסנו לחדרו בשב"ק בשעה ארבעה אחה"צ ראינו את רבי חיים יושב ולומד מסכת מנחות דף ל' המונחת לפניו על הסטענדער, ובאמצע הלימוד נתנמנם וחזר והתעורר והמשיך ללמוד, ושוב נתנמנם ומיד התעורר ולמד הלאה וכך חזר ונשנה כמ"פ, ובמשך חצי שעה שעמדנו שם למד באופן זה שלשה דפים גמרא מנחות. כשהבחין בי הושיט לי ידו לשלום בחביבות גדולה ובסבר פנים יפות כדרכו בכל עת. ונעניתי לו באמרי אליו בדרך צחות: רבינו נוהג כדוד המלך, וכששאל מה פשר דברי, הראתי לו את דברי רש"י ז"ל במסכת ברכות דף ג' ע"ב גבי דוד המלך ע"ה, עד חצות היה מתנמנם כסוס מכאן ואילך היה מתגבר כארי ועוסק בתורה, ופירש"י מתנמנם כסוס, "עוסק בתורה כשהוא מתנמנם". והרי מזה כי רבינו נוהג בזה כדהמע"ה, והוטבו דברי בעיניו.

"ישראל" ראשי תיבות יש ששים רבוא אותיות לתורה

באותו מעמד שאלתי את הגאון שאלה דאיתא שם במסכת מנחות דף ל' ע"ב הכותב אות אחת בס"ת כאילו קיבלה מהר סיני, ותורף שאלתי על הא דקיי"ל שכל אות בספר תורה צריך שיהי מוקף גויל ואם אות נוגעת בחבירתה הס"ת פסול שאינו מוקף גויל במקום הנגיעה, ולכאורה הרי נודע מפי ספרים וסופרים דאותיות התורה הם כנגד נשמות

אליהו להגר"א ז"ל בפרשת תשא עה"פ (שמות ל"א י"ד) ושמרתם את השבת כי קדש וגו' מחלליה מות יומת, וז"ל בירושלמי איתא ר' חייא אזל לחד אתר חזא לאחד דתליש עישבא בשבת, למחר יצא וכתב מחלליה מות יומת, ע"כ.

וי"ל למה כתב ולא אמר ר' חייא בעל פה. משום דאיתא במגילה שא"ל רבי לבנו ר' שמעון זיל אמור לר' חייא כשאתה מגיע אצל וחכיתי לד' וגו' נמצאת מחורף ומגדף, ופירש"י שהיה ר' חייא קורא להיהי"ן חית"ן, ונראה כאומר והיכיתי, ולפי זה אפ"ל דלא רצה ר' חייא לומר להם בעל פה דברי הפסוק מחלליה מות יומת, דהיה קורא לחית ה', והי' נמשע כאומר מהלליה במקום מחלליה. ע"כ הוצרך לכתוב להם, עכ"ד הגר"א שם.

הרי מזה דאף מי שלשונו מגומגם ואינו ברור, יש לו עצה להורות ולפסוק ע"י כתיבה במקום שיש לחוש לטעות, א"כ שפיר נתן לו רבי רשות להורות ולדון, ומיושב מה שהקשינו.

[ועי' גם במתני' עדיות (פ"א מ"ג), הלל אומר מלא הין וכו' שחייב אדם לומר בלשון רבו, ועיי"ש מה שביאר הגר"א ז"ל במשנה עדיות שם שהיו שמעי' ואבטליון בני גרים והיו קורין לחיתין היהין ולהיהין חיתין].

אמנם הגר"ח לא ניחא במה שתירצתי, דניתן להורות ע"י כתיבה כדרך שהורה ר' חייא. וכשטענתי לפניו הרי זה מבואר בירושלמי שהביא הגר"א הנ"ל, אמר לי, שלא נמצא כמאמר הזה בכל התלמוד ירושלמי. וביאר דבריו כי את הספר דברי אליהו וקול אליהו לא כתב הגר"א אלא אחד מבעלי הדרשנים עשה ליקוט מכמה ספרים שכתוב בהם ע"ש הגר"א, אבל באמת הגאון מווילנא לא אמר מעולם דבר כזה, דאין מאמר כזה בכל הירושלמי.

והשיב לי הגר"ח עפ"י מה שכתבו התוספות במגילה (שם כ"ד ע"ב ד"ה כשאתה מגיע וכו'), להקשות דכיון שלא היה ר' חייא יכול לומר ח"ת, א"כ איך הורידו רבי לפני התיבה כשגזר תענית וכו', והא אין מורידין לאותן הקורין לאלפ"ן עיינין ולעיינין אלפ"ן, ותימצו התוספות דכשהיה ר' חייא מתכוון לקרות החי"ת היה קורא אותה שפיר על ידי טורח, אבל לא היה בקל, ולפי שאמר לו אליהו שעל ידו תמהר הגאולה לפיכך הורידו, ע"כ.